

Pjesma je “ molitva” koja nas povezuje i vraća u rodni Uzdol

Surova planinska klima, prometna neuvezanost, sustavno višedesetljetno komunističko potiranje i zanemarivanje temeljni su razlozi raseljenosti u jugo-istočnim predjelima Rame. Žitelji župe Uzdol, u potrazi za kruhom bili su primorani seliti se. Prvi val iseljenja bio je odmah poslije II. svjetskog rata. Uzrokovan je pogibijom velikog broja muškoga življa, pogotovo u planiskim selima Smrčevica, Krstac, Liska, Škarice i Banjalučica. Šezdesetih godina, zbog uvećanog broja žitelja, malo zemlje i nedostatka radnih mjesta uslijedio je novi veliki val iseljenja u Slavoniju i okolicu Zagreba, a znatan broj radon sposobnih odlaze na rad u inozemstvu. Pred sam rata, u vrijeme demokratski promjena trend iseljenja se nastavio, i to mladih obitelji, ponajviše u Austriju. Teška ratna zbivanja učinila su da iz područja uzdolske župe nema više iseljenja, jer nema tko više odseliti. Tako je jedna mala planinska župa, nekoć vrlo životna, uslijed političkih igara i tragedije rata ostala bez onih koji su joj davali ljepotu i život. Premda je kolona iseljenih broji preko 3000, nije umrlo sjećanje niti je nestala ljubav kao poveznica svega onoga što rodni kraj jest. Iskorjenjenost iz rodnog mjesta je najdublja rana na hrvatskom nacionalnom biću i biću župe Uzdol. Ni u tuđin nije zaboravljen rodni kraj ni običaji ni bogata tradicija, koji su iseljeni primili od svojih predaka, svjedoči radinost i povezanost iseljenih Uzdoljana u Republici Austriji. Najveći dio je našao novi doma u planinskoj pokrajini Tirol, u Innsbrucku, Kufsteinu i okolici. Pogotovo je živa i aktivna zajednica u malom pograničnom gradu Kufsteinu. Stameni su kao i grad koji se smjestio između gudura planinski. Imaju malo folklorno društvo za dušu i srce. Osim pjesme i kola ljubomorno čuvaju narodnu nošnju. Velika im je pomoć fra Antun Preković rodnom od Šehera, koji djeluje na austrijskoj župi, dio svog vremena rado daruje potrebama katolika iz Hrvatske i BiH.

Uvezanost župe Uzdol s iseljenim župljanima zalog je njezine budućnosti

U župi Uzdol koja danas broji oko 550 žitelja uglavnom starih, već dvije godine provodi se projekt kojem je cilj uvezati iseljene s rodnim krajom i župom. Vođa projekta je don Miljenko Džalto, župnik. Premda bolestan, da mu nije pjesme i igre tko zna bili ga još bilo!? Baš pjesma i igra koja je župljanima Uzdola utrta u njihovo biće je rijeka koja ih spaja i čuva. U našem kraju pjesma i igra su jedno i nepodjeljeno biće. Pjesma je igra, a i igra je pjesma. . Žitelji župe Uzdol rođeni su uz pjesmu Pjesmom su odgajani. Ni danas ne mogu bez nje!. Pjesma je dio njih. I oni su jedino potpuno shvatljivi kroz pjesmu i u pjevajući. To je najintimniji govori uzdolskog čovjeka. Uzeti im pjesmu isto je što i oduzeti im život. Pokušali su to neki u ratu, ali samo nakratko uspjeli. Zato i danas na Uzdolu se živi i pjeva, pjeva i živi. Čudesna je ta moć glazbe,

igre. Premda su odselili i iselili mnogi su u svom biću, potiho i neprijavivši je, preko granice prenijeli baš tu igru i pjesmu. Želja zapjevati u poigrati zajedno spojila je ponovno sadašnje žitelje i iseljene. Pod vodstvom župnika don Miljenka Džalte predstavnici HKUD "Uzdol", band "Mjesečina" iz Prozora uputili su se u malom autobusu, 26. studenoga, prema Innsbrucku na susret iseljenih žitelja župe Uzdol. Ni teret puta, preko 2000 kilometara, nije mogao utrnuti radost ponovnog susreta sa svojima. Krenuli smo u 1 sati u noći a stigli smo na odredište nakon 13 sati vožnje. Prva postaja bila je Kufstein, župa sv. Josipa. Domaćin nam je fra Antun Perković. Tu smo odmorili i okrepili obilatim trpezom koju nam je pripremila naša Anđa Stojanović r. Karača. Premda je samohrana majka, njezin Milan iznenada je umro tijekom rata, zrači osobitom radošću i ljubavlju za svoj kraj. Vidjelo se to i na licu i na stolu. Nastavili smo vozeći se uz rijeku Inn koja spaja Innsbruck i Kufstein. U središtu pokrajine Tirol, u Innsbrucku u 16 slavimo svetu Misu. Domaćin nam je dr. Pero Babić, voditelj hrvatske misije. Nakon okrepe na stolu Gospodnjem krećemo kroz stari gradi do dvoran gdje je susret. Odbor iseljenih sve je organizirao vrlo kvalitetno i besprijekorno. Osjetili smo to na svakom mjestu i pogledu. Radili su s ljubavlju i uložili veliki trud a i učinak je iznenađujući. Ne bih im imena spominjao svi ih znaju. Odmah po dolasku u dvoranu osjećao se posebni duh radosti koji je nikao iz ljubavi prema svome rodnom kraju. Sva mjesta, oko 300, brzo su bila ispunjena. Uz pjesmu program je vodio don Miljenko Džalto s osobitom radošću. Prikazao je kratki film o radovima na novoj crkvi te upoznao iseljene o razlozima i načinu obnove crkve. U ime domaćina, odbora lijepe riječi ushićenja izrekao je Blago Škarica. Riječ pozdrava izrekao je dr. Pero Babić, voditelj HKM u Innsbrucku.

Pjesmom i igrom ispratili smo svitanje zore

Nakon službenih pozdrava, uslijedio je svečani i nezaboravni dio programa – pjesma i kolo. U prelijepim starim narodnim nošnjama nastupili su članovi HKUD Uzdol pojačani s folklornom skupinom naših iseljenih koja djeluje u Kufsteinu. Divno ih je vidjeti u narodnim nošnjama u tuđini. Nije isto pjevati s nošnjom i bez nje. Narodna nošnja pjesmi daje osobit ures, a pjesma nošnji osobit sjaj. Gromk glas, te skladna izvedba i gange i bećarca te igra kola do iznemoglosti .kako igrače tako i mnogobrojnu publiku vratili su rodni kraj, u ambijent u kojem su rođeni i s kojim su srasli. Band "Mjesečina" skladnim odabirom.pjesama vrlo profesionalno odradio je svoju zadaću. Pjesma i igra tekli su kao što i rijeka Inn teče, bez zastoja i brzo do rani jutarnjih sati Mnogi su i jutro dočekali radosni i ushićeni događenim, ali i pomalo žalosni što je brzo svanulo.

“Nikad se dom ne napušta bez tuge”

Ujutro oko 9 sati ispraćeni od naših iseljenih krenuli smo na daleki put svom Uzdola. Od Innsbrucka skoro do Rosenheima pratila nas je hladna rijeka Inn. Gledali smo s čuđenjem nju a i ona nas pokušavajući nam se skriti. Nedugo nakon ulaksa u Njemačku, ostavili smo Inn da teče svojim tokom, a mi smo se uputili prema Salzburgu, kroz gudure i tunele došli do Spittala i Villacha. U ovim vrletima, što začuđuje nema još snijega. Nije nam nedostajao, kao da je čekao da mi prođemo. Kroz Karavanke ušli smo u Sloveniju i nakon tri sata stigli smo nadomak Zagreba. Nakon kratkog predaha krenuli smo prema Okučanima i dalje u Bosnu. Žurilo nam se kući, pa su vozači malo stisnuli papučicu. Da tako ne može pokazala nam je hrvatska policija kaznivši nas zbog prebrzog vraćanja kući. Možda smo trebali još ostati!? Stali smo u Okučanim kod naši Ramaca u restoran "Složna braća". Po ulasku u Bosnu kod Gradiške sačekala nas je magla i pratila sve do Banja Luke. Usprkos dužini i teretu puta, kasnom dolasku u Ramu bili smo radosni i ponosni. Premda je naš čovjek doživio svu traumu rata, premda su nam mnogi daleko i prisilno odselili i ovaj susret svjedoči nisu zaboravili svoj Uzdol jer još o njemu pjevaju i igraju isto kao nekoć u rodnom kraju. I u tuđini gdje su izrodili djecu, svaki put kad zajedno zapjevaju, onu iz svoga kraja, vraćaju se duhom zavičajju. I vidjela se na iseljenima jedna velika radost ali i duboka rana, koju je blagopokojni kardinal Kuharić sažeo u riječi "Nikad se dom ne napušta bez tuge" I ovaj susret je pokazao da je pjesam i igra najsigurnija poveznica s rodim Uzdolom. Zato s ljubomorom treba čuvat našu pjesmu. U austrijskom Tirolu koji se ponosi narodnim blagom, naša pjesma bila je više od pjesme, igra više od igre, bila je to posebna molitva koja nas uzvezuje i vraća u rodni kraj. Mnogo toga što je bilo pokidano ratom i nemarom ovim susretom je uvezano i učvršćeno. Iseljenima donijeli smo dio rodnog kraja, a oni nam svoje gostoprimstvo i obilate darove za obnovu župne crkve. Osobito hvala, Odboru, osoblju koje je radilo, i svima koji nisu iz našeg kraja, a došli su biti s nama. Njihov trud i radost u srcu poznata su samo Bogu, a on dužan ne ostaje. Neka naša povezanost, iseljenih s rodnim krajem i župom i dalje kroz pjesmu i igru, bratsku pomoć, teče kao i rijeka Inn – brzo i bez zastoja, i iz godine u godinu bude veća i jača.(M.Ž.)

{morfeo 8}